

Posudek na bakalářskou práci Pavla Kubaníka
Jazykový kontakt: vliv češtiny na romštinu

PhDr. Jan Červenka, Ph.D. 27.8.2007

Pavel Kubaník řešil velmi aktuální téma. Je sympatické, že se nespokojil s registrací jednotlivých oblastí a příkladů, jak je mluva konkrétní respondentky ovlivněna češtinou a jak tento kontaktní jazyk nahrazuje kontaktní jazyky starší, zejména slovenštinu. Kubaník pozorované jevy zasazuje do kontextu kontaktní lingvistiky a sympaticky se pouští do kategorizace a analýzy nuancí střídání kódu a přejímání. Vlastní práce bez přílohy tvořené textem dvou rozhovorů má 56 normostran, což rovněž ukazuje, že autor má co říci nad povinný rámec bakalářské práce.

Největším problémem práce je dle mého názoru povaha korpusu. Autor ji sice hezky pojmenovává, ale její problematičnost zůstává. Metajazykový rozhovor, který tvoří nemalou část korpusu, je na analýzu přepínání kódu sice obohacující, ale jen jako určitý kontrast, a je otázkou, zda lze vůbec hovořit z pozice přepínání kódu o idiolektu dané mluvčí (s.10). Otázkou rovněž je význam faktu, že mateřštinou respondentky je čeština a romštinu se dotýčná učila až od 6 let. To je totiž klíčový faktor, který je sice zmíněn, ale pak de facto následuje už jen strukturní analýza korpusu. Záleží pak tedy na interpretaci názvu – ten skutečně ukazuje vliv češtiny na romštinu, ale nesmíme od něj čekat obraz romštiny ovlivněné romštinou, a to možná ani u konkrétní respondentky.

Další připomínky: Elize dle autora není značena změnou kvality (myšleno zřejmě kvantity) samohlásky (→ *kerás*). To je ovšem jev v severocentrální romštině poměrně častý a nelze ho označit za posun.

Dále autor o elizi píše (obojí s.12): *Tato elize není typická pro humenský dialekt severocentrální skupiny jako spíše pro dialekty jihocentrální a severocentrální dialekty ležící na hranici izoglos oddělujících severo- a jihocentrální dialekty (např. na Gemeru)*. To je ovšem spekulace. Srv. například nahrávku typického humenského dialektu Gejzy Demetera (v databázi Semináře romistiky č. 1991-12-04-01), kde elidované tvary dokonce převažují nad plnými tvary.

Bere - li autor v úvahu české romisty, kteří o související tematice něco psali či říkali, nemohu si samozřejmě odpustit připomínku, že kritéria rozlišení přejímky a přepnutí jsem před ním řešil i já v roce 1996 (Písemná podoba slovenské romštiny, diplomová práce, FF UK, výtah in Romano džaniben), což Kubaník nezmiňuje. Tam jsem mimo jiné zároveň popsal zjevné přejímky neopatřené v nominativu a akuzativu adaptativními morfémy.

Přepínání kódu u počítaného předmětu (u Kubaníka s. 20) jsem řešil v dizertační práci v roce 2004.

Obdobná připomínka: Pro institucionální přejímky (Kubaník s. 28): používám pojem citátová spojení a řeším je v obou zmíněných pracích 1996 a dále 2004. Jinak řazení tohoto jevu na hranici mezi přejímkou a přepnutím je zajímavé.

Rovněž označení xenoklitických sloves 3. třídy za přejatá (s. 15) je problematické (diskusi by mělo podléhat dokonce i to, zda je lze označit za xenoklitická, a nikoli třeba dextraklitická). U autorem uvedeného přejatého faktitiva to funguje, u slovesa *šargisľuvav* už by to bylo více než sporné, a u kauzativ odvozených od xenoklitických sloves by to bylo vyloženě nesprávné.

Dále: Romské *u* bylo zcela nahrazeno *a* (s.24): To působí, jako by autor soudil na jednoznačný vliv češtiny, ovšem i u starších mluvčích mnoha regionů na Slovensku se vyskytuje podoba *a*, ač v české romistice je preferováno ne- západoslovanské *u*.

Ke straně 29: varianta *celo* existuje i na Slovensku od západu až po Liptov, a pak možná i na východě, v závislosti na podobě v majoritním dialektu. Mělo by jít tedy skutečně o detailní zjištění, ze kterého dialektu respondentka vychází.

Detaily: Je popisován tvar *au* vedle *av* (s.12) Tento protiklad byl dosposud řešen jako výslovnostní varianta formy *av*, tedy spíše jako protiklad *aw /af*, čímž nechci říci, že to musí autor přijmout, ale přecházet by to nemusel.

Od Moravana obzvláště zarazí používání výrazu Čechy (např. s.5) pro Česko či české země. viz není zkratka, nýbrž imperativ o d vidět (s.5)

Oběvuje se píše objevuje (s.33)

Východňárská romština (s.12) je dle mého poněkud slangový výraz.

Práci Pavla Kubaníka doporučuji k obhajobě, dle kvality vlastní obhajoby doporučuji hodnocení výborně nebo velmi dobře.

